

Sygn. akt I CSK 3073/22

POSTANOWIENIE

Dnia 28 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa A. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie
o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 października 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu
z dnia 28 października 2021 r., sygn. akt II Ca 805/21,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę
1 350 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 października 2021 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił apelację pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie Oddział w Wałbrzychu, Inspektorat w Ś. (dalej: „ZUS”) od wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Krzyków we Wrocławiu z dnia 16 grudnia 2020 r., którym Sąd ten uzgodnił treść księgi wieczystej nr [...] prowadzonej przez Wydział ksiąg wieczystych Sądu Rejonowego dla Wrocławia - Krzyków we Wrocławiu dla lokalu mieszkalnego nr [...] położonego w S. przy ulicy [...] poprzez wykreślenie z działu IV tej księgi hipoteki przymusowej zwykłej ustanowionej na rzecz ZUS w kwocie 91 492,32zł.

U podstaw uwzględnienia powództwa i oddalenia apelacji legło stwierdzenie, że wpisu hipoteki dokonano na nieruchomości stanowiącej wspólność ustawową małżeńską powódki i jej byłego małżonka (dłużnika) na podstawie decyzji ZUS z dnia 31 maja 2004 r., określającej wysokość zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne, która została doręczona jedynie dłużnikowi (zobowiązanemu). W ocenie Sądu Okręgowego jest to niewystarczające do wpisu hipoteki przymusowej zwykłej na nieruchomości stanowiącej współwłasność łączną dłużnika i jego małżonka, z perspektywy znajdującego zastosowanie w sprawie art. 26 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 – dalej: „u.s.u.s.”), w brzmieniu obowiązującym w dacie złożenia wniosku o wpis hipoteki, co uzasadnia uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym i wykreślenie hipoteki. Sąd Okręgowy podkreślił, że pozwany nie przedstawił decyzji doręczonej obojgu małżonkom ani administracyjnego tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko obojgu małżonkom i zaopatrzonego w klauzulę wykonalności przeciwko każdemu z nich, nie wykazał zatem istnienia podstaw do wpisu hipoteki.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez pozwanego. Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołał się na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c.

Jego zdaniem istnieje potrzeba wykładni przepisu prawnego wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów tj. art. 26 ust. 3 u.s.u.s. odnośnie do zagadnienia czy doręczona zobowiązanemu decyzja ZUS, ustalająca wysokość należności z tytułu składek, może być podstawą wpisu hipoteki przymusowej na nieruchomości stanowiącej przedmiot współwłasności łącznej zobowiązanego i jego małżonka

Ponadto skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona albowiem Sąd drugiej instancji dopuścił się naruszenia art. 26 ust. 3 u.s.u.s. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w stanie faktycznym sprawy, pomimo, że podstawą ustanowienia hipoteki przymusowej w 2004 r. była doręczona zobowiązanemu decyzja o określeniu wysokości należności z tytułu składek na

nieruchomości stanowiącej współwłasność łączną dłużnika i jego małżonka, a powyższy przepis stanowi o doręczeniu decyzji tylko zobowiązanemu.

Powódka w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżących rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć. Nie istnieje przy tym potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (zob. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z 17 marca

2015 r., I PK 4/15, niepubl.; z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14, niepubl.; i z 12 grudnia 2008r., II PK 220/08, niepubl.).

Wymogi te nie zostały w rozpoznawanym przypadku zrealizowane. Skarżący powołując się na rozbieżność w orzecznictwie i związaną z tym potrzebę wykładni art. 26 ust. 3 u.s.u.s. odnośnie do zagadnienia, czy doręczona zobowiązanemu decyzja ZUS, ustalająca wysokość należności z tytułu składek, może być podstawą wpisu hipoteki przymusowej na nieruchomości stanowiącej przedmiot współwłasności łącznej zobowiązanego i jego małżonka, dostatecznie nie uwzględnił, że rozbieżności te - ilustrowane szeregiem orzeczeń przywołanych w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania - mają charakter pozorny. Wynikają one bowiem albo z rodzaju hipoteki, której dotyczył wniosek o wpis albo ze zmian stanu prawnego i związanej z tym modyfikacji stanowiska orzecznictwa, albo z kształtowania się linii orzeczniczej w reakcji na zmiany ustawodawcze, potwierdzonej następnie w uchwałach sądów powiększonych.

Sposób sformułowania wniosku uwarunkowań tych nie uwzględnia, co czyni go zbyt ogólnikowym, nie odniesionym wprost do okoliczności sprawy i nie diagnozującym istotnych rozbieżności w orzecznictwie dotyczących takich samych stanów faktycznych i prawnych. W konsekwencji skarżący nie wykazuje związku sygnalizowanych rozbieżności ze stanem sprawy, w której decyzja została wydana 31 maja 2004 r., nie została doręczona małżonce dłużnika, a wniosek dotyczył wpisu hipoteki przymusowej zwykłej (a nie kaucyjnej).

Ponadto, w stanie prawnym znajdującym zastosowanie w sprawie w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że do wpisu hipoteki przymusowej zwykłej, której przedmiotem jest nieruchomość stanowiąca wspólność majątkową małżeńską niezbędny jest administracyjny tytuł wykonawczy wystawiony na zobowiązanego i jego małżonka. Hipoteka taka nie może być zatem wpisana na podstawie decyzji administracyjnej doręczonej jednemu małżonkowi (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 kwietnia 2005 r., V CK 547/04, niepubl; z 27 maja 2010 r., III CZP 27/10, Biul. SN 2010/10/11 oraz uchwały Sądu Najwyższego z 18 września 2002 r., III CZP 49/02, OSNC 2003, nr 9, poz. 115; z 8 października 2003 r., III CZP 68/03, OSNC 2004, nr 12, poz. 191; i z 18 marca 2005 r., III CZP 3/05, OSNC 2006, nr 2, poz. 27).

W przypadku, gdy wpis miał nastąpić w oparciu o nieostateczną i zaskarżalną decyzję o wymiarze składek, niebędącą miarodajnym dowodem istnienia wierzytelności (art. 26 ust.3 u.s.u.s oraz art. 105 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r o księgach wieczystych i hipotece, tekst jedn.: Dz. U. z 2001r, Nr 124, poz. 1361 z późn zm., dalej „u.k.w.h” w brzmieniu obowiązującym przed 20 lutego 2011r.) i dotyczył hipoteki przymusowej kaucyjnej w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że wpis jest dopuszczalny na nieruchomości objętej wspólnością ustawową małżeńską mimo, że podstawą wpisu, była decyzja doręczona jedynie dłużnikowi (zob. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 28 października 2004 r., III CZP 33/04, OSNC 2005, nr 3, poz. 43 i postanowienie Sądu Najwyższego z 11 października 2005 r., V CK 610/04, niepubl.)

W dniu 20 lutego 2011 r. weszła w życie ustawa z 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 131, poz. 1075; dalej: „ustawa nowelizująca”), która w istotny sposób zmieniła dotychczasowe unormowania ustawy o księgach wieczystych i hipotece, w tym zniósła podział regulacji hipoteki na zwykłą i kaucyjną.

W związku ze zmianą stanu prawnego pojawiło się zagadnienie, czy ZUS może uzyskać wpis hipoteki przymusowej na nieruchomości stanowiącej współwłasność łączną dłużnika i jego małżonka w oparciu o decyzję nieostateczną doręczoną jedynie dłużnikowi.

Problem ten został już jednak w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozstrzygnięty. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że decyzja ZUS ustalająca wysokość należności z tytułu składek może być podstawą wpisu hipoteki przymusowej na nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego dłużnika i jego małżonka, tylko wtedy gdy została doręczona obojgu małżonkom (zob. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 10 października 2014 r., III CZP 28/14, OSNC 2015, nr 2, poz. 14 i postanowienie Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2013 r., III CSK 69/12, OSNC 2013, nr 7-8, poz. 93). Ponadto, rozstrzygnięcie tego zagadnienia nie miałoby żadnego wpływu na rozpoznanie sprawy w której wniesiono skargę, skoro znajdował w niej zastosowanie stan prawny sprzed wejścia w życie ustawy nowelizującej.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy natomiast rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.).

Sytuacja taka w rozpoznawanym przypadku nie występuje, skoro wykładnia art. 26 ust. 3 u.s.u.s. przyjęta przez Sąd Okręgowy odpowiada stanowisku zajętemu w wyżej przywołanym orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Ponadto, nie jest możliwe jednoczesne skuteczne wykazywanie, że w sprawie istnieją wątpliwości interpretacyjne dotyczące przepisów prawa i że skarga oparta na naruszeniu tych przepisów jest oczywiście uzasadniona (zob. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, niepubl. i z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl.). Nie ulega wątpliwości, że ta sama kwestia nie może stanowić źródła zagadnienia o problemowym i niejasnym charakterze i zarazem podstawę ewidentnej zasadności skargi kasacyjnej, możliwej do stwierdzenia, bez prowadzenia bardziej złożonych rozumowań.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 5 pkt 8 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (jedn. tekst: Dz. U. z 2015, poz. 1800, ze zm.).

[as]